

Bratři a sestry,

kniha Rút je příběhem jedné betlémské rodiny. Doba soudců, ve které se odehrává, byla v Izraeli dobou mimořádně neklidnou. A aby toho nebylo málo, nastane v zemi ještě hlad. Betlém znamená Dům chleba. A najednou je tento Dům chleba bez chleba. Rodina nějakého Elímelech se vydá na dalekou cestu. Stávají se z nich ekonomičtí migranti. Lidé odkázaní na dobro a soucit cizích lidí. Elímelech má krásné vyznavačské jméno - znamená Můj Bůh je král. Noemi znamená Rozkošná. Jen ti dva synci mají jména poněkud mdlá. Znamenají „nemocný“ a „chřadnoucí“. No to je tedy program! Předznamenání konce.

Kdekdo by je v Izraelském Betlémě mohl za jejich odchod kritizovat. Ti, kteří ctí Hospodina, při nepohodě odcházejí do pohanského exilu! Nic takového ale nečteme. Nikdo to neřeší a nehodnotí. Odejít do emigrace je přece samo o sobě obrovsky těžké a nesnadné rozhodnutí!

Co všechno se v Moábské zemi ale stane! Zemře Elímelech. A pak i oba synové. Noemi zůstává v cizině sama. Bez muže a bez synů. Bez zajištění. To je asi to nejtěžší, co může člověka potkat, zvláště ženu. Až nás překvapí ta strohost biblického podání. Umřel Elímelech. Tečka. Umřeli Machlón s Kiljónem. Tečka. Víc se dozvědět nemáme? Tři chlapi byli a nejsou a odbude se to jednoduchou větou? Žádné truchlení? Žádné slzy?

Je přece hrozné, když někdo přijde o svého muže. Ale pokud přijde o dítě, neřkuli hned o dvě, je to ještě mnohem horší rána. Jak tohle jenom unést? V takové situaci se člověk musí ptát proč, co že se to vlastně stalo? Co všechno se muselo Noemi honit hlavou! Kdybychom neodešli, možná by k tomu nedošlo. Mysleli jsme, že jdeme za lepším, a místo toho zůstávám sama na světě, s očima pro pláč. Není to Boží trest za to, že jsme se svým lidem nezůstali v jeho bídě? Tohle vše může být skryto za tím, když Noemi řekne: Mám trpký úděl. Dolehla na mne Hospodinova ruka. Nejsem už Noemi / Rozkošná /, ale jsem Mara, tedy Trpká. Tohleto zazní celkem třikrát v celé kapitole.

Může nám náš život připadat někdy trpký. Můžou přijít věci, kterým nerozumíme a které si vyčítáme. Ale troufám si říci i na pozadí této knihy, že Hospodin naše rozhodnutí respektuje a bere ho vážně. My se někdy domníváme, že než něco uděláme, tak od něho musíme přijmout nějaký jasný pokyn – jdi a udělej to či ono. Já myslím, že ne. Bůh respektuje naše rozhodnutí. Respektoval rozhodnutí Elimelechovy rodiny. V Betlémě je hlad – už se to nedá vydržet – odcházíme. Když chceme v životě nějaké závažné rozhodnutí udělat a cítíme, že proto máme dobré důvody – nebojme se to udělat, ale pak si za tím stůjme. Nehořekujme, že kdybych tehdy volil jinak, nemuselo se to či ono stát. Třeba ano a třeba ne. Co my víme? Lamentovat nad něčím, co už nemohu změnit, je přece zbytečné... Nejsme loutky v Božích rukou, ale máme rozum a taky svobodu. Marek Vácha to dokonce vyjádřil až provokativně – Bůh chce to, co chceš ty sám... A že je tato věta snadno zneužitelná ve chvíli, kdy si chceme sami posvětit své sobecké jednání, toho jsme si jistě vědomi taky.

Ti dva nedomrlí izraelští mládenci Machlón a Kiljón se ale oženili s krásnými Moábkami. Nebo aspoň Rút si takto představujeme. Takže nejen Noemi, ale hned tři ženy, tři vdovy bez mužů. A taky bez dětí. Co s tím? Co bude teď? Mají ještě vůbec nějakou budoucnost? Co teď vlastně jsou? Kam vůbec patří? Co si má počít člověk, se kterým si život takto krutě zahrál? Co dobrého mne ještě čeká, když mi zemřou moji nejbližší, anebo když se mi rozpadne životní vztah? Co mne ještě čeká, když přijdu o práci, zkrachuju a jsem najednou na mizině? Nebo třeba onemocním? Když prožiju bolestivě ten pocit, že život není fér?

V té tíživé situaci těch žen vynikne jedna důležitá věc, a sice to, jak se měly rády. To je krásné a nesamozřejmé. Tchyně a dvě snachy – to často hovoří samo za sebe. Často s tím máme spojeny složité vztahy. Tady navíc Izraelka a dvě Moábkyně. Ale mají se rády. Když nás lidi zasáhne tragédie, ale láska nám přesto zůstane – no není to nadějně? Není to strašně moc?

Možná že ty životní rány je ještě více sblížily. Až tak, že Orpa i Rút míří s Noemi zpět do Betléma. Už jsou na cestě. Kázání je dnes trochu delší. Zaspíváme 729 a budeme pak pokračovat.

Pís. 729 V temnotách našich dnů ...

Přichází další dějství. Něco důležitého se tady láme. Noemi se najednou zastaví a vyzve obě snachy k návratu. Co byste si počaly se mnou v cizí zemi? Ano, já jdu domů, ale vy ne. Vraťte se. Noemi je propouští s požehnáním. Hospodinovo požehnání i pro Moábky. Vaše vlast je jinde nežli moje. Ještě se můžete vdát a mít děti. Třikrát po sobě zazní tohle „vraťte se“.

Pokud jsme postrádali pláč, tak tady je. Hlasitě pláčou Orpa i Rút. Až nyní, až ve chvíli loučení. Noeminy výzvy k návratu trochu připomínají židovský obyčej rozmlouvat proselytům jejich zájem o přistoupení k víře. V tom je kus svobody. Není nutno si myslet, že pokud se mi nepodaří druhé k víře přesvědčit, pak musí skončit špatně. Vraťte se do domu své matky a Hospodin ať vám dá, abyste obě našly odpočinutí v domě svého muže....

Její naléhání nakonec vyslyší Orpa a vrací se ke svému lidu a už o ní neuslyšíme. Ale Rút pronese onu krásnou a památnou větu: *„Kamkoli půjdeš, půjdu, kdekoli zůstaneš, zůstanu. Tvůj lid bude mým lidem a tvůj Bůh bude mým Bohem. Kde umřeš ty, umřu i já a tam budu pochována. Ať se mnou Hospodin udělá, co chce! Rozdělí nás od sebe jen smrt.“* Novým domovem Rút bude Betlém.

Dvě možnosti rozhodnutí. Opět jsme u tohoto tématu a sledujeme v přímém přenosu, jak rozdílně řeší svůj těžký životní úděl obě z mladých žen. A opět to rozhodnutí činí obě zcela svobodně. A ani zde biblické podání nehodnotí jednu nebo druhou, obě bere stejně vážně. Jejich rozhodnutí jsou rovnocenná.

Jedna možnost, jak řešit těžkou životní ztrátu je návrat. Jdu tam, kde cítím, že patřím. Tam, kde jsou moje kořeny. Do svého rodného města či kraje. Prostě budu pokračovat tam, kde byl můj život tak krutě narušen, ale kde přesto zůstaly moje vazby. Moje vztahy. Kde leží na hřbitově moji blízcí. Kde jsme vyrostli a hráli kuličky. Nebo to může být místo, kde jsme sice nevyrostli, ale prožili nejhezčí léta života. Takhle to řeší asi většina lidí. Řecký filozof připomene, že nevstoupíš dvakrát do téže řeky. Ano, jistě to platí. Ale současně taky platí to, že ta řeka tudy pořád teče, že její proud nevyschl. Ano, mnoho věcí bude jistě jinak, ale přesto je to možné – navázat na to, že někam patřím a tam taky umřu...

A pak je tu možnost druhá – ta, kterou si zvolila Rút. Ona vychází vstříc novému a neznámému životu. Nepopírá tím to, co bylo. Nestaví se zády ke svému původu. Nepálí mosty. Ale ona nachází odvahu k novým věcem, k novým výzvám, nachází odvahu stát se součástí nového společenství. Rút není sama. Jde spolu s Noemi, kterou má ráda.

Když máme někoho, kdo je nám blízký a o koho se můžeme opřít, pak se nám bude začínat v novém domově lépe. Ten, kdo se v životě často stěhuje, potřebuje někoho, kdo se mu otevře, kdo mu pomůže zakotvit, najít nové lidi i nové přátele. O to více to ale jistě platí tehdy, když vstupují někam, kde mne přijímají a kde vládne pokoj i dobrá duchovní atmosféra.

No a konečně – Noemi s Rút dorazí do Betléma. Všimněme si, co se tam stane. Noemi a Rút se nesetkají s ironií a výsměchem. Vidíte, myslela si, že jde za lepším – a takhle dopadla. A ještě navíc má na krku jakousi pohanskou holku. Místo toho nastane jakýsi zvláštní rozruch a neklid. Kolem těch dvou žen se shlukne celé město. Je toto Noemi? Noemi, jsi to ty? Napadá vás, čemu se ten rozruch podobá? I když možná jen vzdáleně? Tak třeba když přijdou do svatého města mudrci, znepokojí se král Herodes a s ním celý Jeruzalém. Anebo padne bázeň na sousedy velekněze Zachariáše a po judských horách se mluví o zvláštních okolnostech doprovázejících narození Jana Křtitele, předchůdce Mesiáše...

Noemi nazve před svými spoluobčany sama sebe trpkou. Pronese možná to, co mohou mít na jazyku mnozí betlémané, i když to nahlas neřeknou. Ale současně ona sama doposud neví, jak se mylí...

Když jsme před rokem četli a vykládali proroka Jonáše, vzpomeneme na to, jak se tam Bůh projevoval a jak jednal. Až zázračně pořád něco nastrojoval. Jednou bouři, pak rybu, pak psí víno a nakonec červa. V tomto příběhu nic nenastrojuje, ale přesto do lidského údělu tajemně vstupuje a jedná. Budeme to spolu s Noemi a Rút poznávat. A možná to poznáme i na svých životech. Amen.

Modlitba: *Pane Bože, někdy jsme zaskočeni tím, co se v našich životech všechno děje. A třeba si i říkáme, jsme to tak nechtěli. A že jsme si mnohé věci představovali jinak. Prosíme, zachovej nám důvěru, že ty zůstáváš blízko a jednáš. Amen.*

